

Memo

Datum : 27 september 2022

Aan : De gemeenteraad

Van : Mark Lauriks

Betreft : Toezeggingen raadskamerbehandeling Lokale spoedmaatregelen en aanpak crisis bestaanszekerheid d.d. woensdag 21 september 2022

Geachte voorzitter en raadsleden,

Afgelopen woensdag 21 september 2022 heb ik in de raadskamer een aantal toezeggingen gedaan in relatie tot het raadsvoorstel Lokale spoedmaatregelen en aanpak crisis bestaanszekerheid. Dat stelt aan de raad voor om de middelen die Arnhem via het gemeentefonds ontvangt voor de aanvullende 500 euro energietoeslag die door het Rijk wordt toegezegd aan inwoners in te zetten en daarnaast de middelen van het energiearmoedefonds (wintertoeslag) voor 2022 beschikbaar te stellen en in elk geval in te zetten voor een extra Arnhemse wintertoeslag van 250 euro voor inwoners met een laag inkomen.

Van een deel van van de toezeggingen heb ik toegezegd u vóór de besluitvormende raadsbehandeling te informeren. Via dit memo ontvangt u die gevraagde informatie.

Ik heb u toegezegd (toezegging 1183) voor besluitvorming de al eerder gedane toezegging (22 juni 2022, 1147) "Maatwerktoepassing energietoeslag" cijfermatig te onderbouwen en de resultaten met u te delen:

Toezegging 1147

Wethouder Lauriks zegt toe om de raad te informeren over het bieden, toepassen en gebruik van de maatwerkvoorziening bij (urgente) schrijnende gevallen, de groep inwoners buiten het standaardinkomensbeleid (de groep 120% tot 130%) en studenten.

Hulp bij financiële zorgen en problemen en de maatwerkvoorziening

De gemeente Arnhem biedt inwoners en huishoudens op diverse manieren hulp bij financiële zorgen en problemen, onder andere als gevolg van de energierekening.

Hulp bij Geldzorgen

- Sociale wijkteams: Via het sociale wijkteam kan een coach helpen om overzicht te bieden in het huishoudboekje. De wijkteams Arnhem denken mee, adviseren en verwijzen waar nodig naar de juiste instanties.
- De regisseurs en consultants werk en inkomen van de gemeente wijzen inwoners onder andere op de diverse inkomensregelingen (**zie bijlage 1**) die er zijn en helpen bij het aanvragen ervan.
- Ook bij Goed Geregeld Arnhem (GGA) van Rijnstad kunnen inwoners terecht met vragen over geldzaken over inkomensregelingen. Ook helpen de medewerkers om overzicht te krijgen op inkomsten en uitgaven, het invullen van formulieren en het aanvragen van regelingen en toeslagen, waaronder de energietoeslag.

- Specifiek voor jongeren (tot 27 jaar) is er Opr echt. Hier kunnen zij terecht als het inkomen daalt, vragen over regelingen, geldzorgen of schulden.
- Voor ondernemers is er het Loket Geldzaken & Ondernemers. Zij staan klaar om ondernemers te helpen met financiële problemen of vragen over geldzaken.

De eenmalige Energietoeslag

Genoemde ingangen bieden ook informatie over de eenmalige Energietoeslag die wij uitvoeren namens het Rijk. De Energietoeslag in Arnhem is bedoeld voor huishoudens met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm. Voor gezinnen met kinderen is de inkomensgrens 130% van de bijstandsnorm. De totale doelgroep omvat circa 15.000 huishoudens. Inmiddels is aan 12.500 huishoudens de Energietoeslag van 800 euro uitbetaald. Vanuit de aanvragen die binnen zijn maar nog niet zijn beoordeeld, verwachten we nog 1.100 uitbetalingen. Hiermee helpen we ruim 90% van de doelgroep. Resteert nog een groep van 1.400 huishoudens die zouden kunnen aanvragen (10%) maar die de weg nog niet heeft gevonden. Daar gaan we met extra middelen ook extra op communiceren omdat we willen dat iedereen die de energietoeslag goed kan gebruiken en daar recht op heeft, die ook krijgt.. Indien de raad instemt volgt de betaling van de volgende 500 euro (van het Rijk) begin oktober, evenals de Arnhemse extra wintertoeslag van 250 euro.

Maatwerkbudget

Ook huishoudens die niet in aanmerking komen voor de Energietoeslag kunnen in financiële problemen komen door hoge energiekosten. Daarnaast zijn er situaties denkbaar dat huishoudens *ondanks* de energietoeslag in een schrijnende situatie komen. Voor hen heeft het college een maatwerkbudget beschikbaar. Het maatwerkbudget is er voor noodsituaties als gevolg van de hoge energiekosten. Ook studenten kunnen hiervoor in aanmerking komen. Ondernemers kunnen een beroep doen op maatwerk voor zover het hun privéhuishoudboekje betreft.

We onderscheiden hierbij twee situaties:

1. Maatwerk kan uitkomst bieden wanneer een lopende minnelijke of wettelijke schuldregeling dreigt te mislukken of er geen of te weinig 'leefgeld' is. Inwoners die deelnemen aan een budgetbeheertraject bij PLANgroep of een bewindvoerder waarbij het leefgeld niet geborgd kan worden door de stijgende energiekosten (ondanks de eenmalige Energietoeslag of omdat ze vanwege een te hoog inkomen geen recht hebben op de eenmalige Energietoeslag).
2. Maatwerk kan ook uitkomst bieden voor die huishoudens waarbij door de meerkosten voor energie een schrijnende situatie dreigt. Gedacht kan worden aan dreigende huisuitzettingen, dreigende afsluiting van gas/water/elektriciteit, of geen of onvoldoende boodschappen kunnen doen. Deze vorm van maatwerk is niet gebonden aan de hoogte van het inkomen. Ook studenten, jong meerderjarigen tot 21 jaar en ondernemers kunnen hier een beroep op doen.

Ingang inwoners in budgetbeheer

- De ingang voor deze inwoners is PLANgroep en diverse bewindvoerders.
- Met PLANgroep en bewindvoerders is afgesproken dat zij met alle inwoners in budgetbeheer in gesprek gaan . over hun financiële situatie in relatie tot de gestegen kosten van energie. Wanneer zij een knelpunt signaleren over het leefgeld, kunnen zij bij de gemeente een beroep doen op het maatwerkbudget. PLANgroep heeft inmiddels iedereen gesproken.

Ingang overige huishoudens

- Alle overige huishoudens, inclusief studenten, die zich zorgen maken dat zij niet meer kunnen rondkomen door de hoge energierekening kunnen terecht bij het eerdergenoemde GGA, Goed Geregeld Arnhem. GGA is een fysiek wijkpunt voor vragen over geld- en regelzaken. GGA is onderdeel van Rijnstad, gesubsidieerd door de gemeente Arnhem. GGA biedt een open spreekuur. Ook kunnen inwoners telefonisch en digitaal een afspraak maken.
- De medewerkers van GGA bieden gratis informatie en hulp bij de aanvraag van de Energietoeslag. Daarnaast bekijken zij of het maatwerkbudget van toepassing is. Hiertoe wordt met de inwoner het huishoudboekje bekeken, op basis van een budgetcheck. Wanneer er een tekort blijkt voor de minimaal noodzakelijke kosten van bestaan, bekijken zij met de inwoner onder andere met behulp van een voorzieningencheck of er nog onbenutte mogelijkheden zijn om het tekort op te lossen. Bijvoorbeeld andere regelingen die nog aangevraagd kunnen worden, verhogen van het inkomen of beperken van de uitgaven. Wanneer dit allemaal niet mogelijk blijkt zal GGA op basis van maatwerk een tegemoetkoming adviseren voor de gestegen energielasten. GGA vraagt dit aan bij de gemeente. Wij wijzen alle huishoudens die we moeten afwijzen voor de energietoeslag op de mogelijkheid van maatwerk. Ook diverse partners in de stad verwijzen naar het maatwerk. **Bijlage 2** geeft een schematische weergave van de werking van het maatwerkbudget.

Tot nu toe heeft de gemeente van PLANgroep en bewindvoerders 14 officiële aanvragen voor een maatwerkbudget ontvangen. Dat duidt erop dat de meeste inwoners nog geholpen zijn met de fases vóór een aanvraag tot maatwerkbudget, dus met de Energietoeslag, door het sociaal wijkteam of met (ander) advies over geldzaken. GGA laat weten dat in veel situaties advies en inzicht in de mogelijkheden vaak nog voldoende blijkt. GGA wordt ook goed gevonden door inwoners. Van GGA horen wij dat zij wekelijks veel inwoners spreken over bijvoorbeeld de Energietoeslag. Ook studenten komen langzamerhand met vragen. Tot nu toe 'een handje vol', aldus GGA. We verwachten dat dit najaar steeds meer maatwerkondersteuning nodig zal zijn. We gaan het maatwerk ook nog meer onder de aandacht brengen van al onze dienstverleners. We continueren het maatwerkbudget ook in 2023. Die zekerheid is nu al van belang voor het maken van afspraken in individuele gevallen die de jaargrens overschrijden. Met het beschikbaar stellen van de middelen voor het Energie-armoedefonds (wintertoeslag) zal ruimte ontstaan om deze inzet door te zetten en ontstaat ook de zekerheid dat we het maatwerkbudget kunnen (blijven) inzetten voor inwoners die niet in de regeling van de Energietoeslag vallen.

Toezegging 1184

De wethouder zegt toe om vóór besluitvorming over het voorliggende raadsvoorstel te onderzoeken en de raad schriftelijk te informeren:

Over de voorwaarden voor kwijtscheldingen van gemeentelijke heffingen (riool, afval, ozb), of dit gemakkelijker kan en of dit voldoende bekend is bij inwoners.

Mogelijkheden rond gemeentelijke heffingen

De gemeente heeft weinig beleidsvrijheid als het gaat om de voorwaarden voor kwijtschelding van gemeentelijke heffingen (riool, afval, ozb). Voor kwijtschelding van belastingen gelden wettelijke regels. Binnen de mogelijkheden die de gemeente heeft, hanteert de gemeente Arnhem het voor de inwoner meest gunstige beleid:

- We hanteren de maximaal toegestane inkomensgrens van 100% van de bijstandsnorm;
- We verlenen kwijtschelding voor alle belastingsoorten: OZB/RZB, afvalheffing en de rioolheffing;
- We verlenen ook gedeeltelijke kwijtschelding;
- We verlenen kwijtschelding aan kleine ondernemers;
- We hanteren voor AOW-gerechtigden de netto-AOW normen i.p.v. de bijstandsnorm. Dat is gunstiger voor de inwoner;
- We houden rekening met de kosten voor kinderopvang.

Het in de belastingverordening hanteren van verschillende tarieven voor verschillende inkomensgroepen is wettelijk niet toegestaan. Kwijtschelding is binnen Belastingen de enige mogelijkheid. De gemeente mag alleen onderscheid maken in grote, objectieve groepen, zoals eigenaar en gebruiker en woning en niet-woning bij de OZB of bijvoorbeeld het aantal leden van een huishouding bij de afvalstoffenheffing.

Om een aanvraag te kunnen beoordelen, hebben we informatie nodig, die de wet voorschrijft. Die informatie vragen we op via een formulier (op papier of digitaal). Inwoners kunnen aangeven of ze in aanmerking willen komen voor automatisch kwijtschelding. Hiermee geven zij toestemming dat wij het inkomen toetsen op basis van de gegevens die wij kunnen inzien. Niet iedereen maakt hier nog gebruik van. We zullen deze mogelijkheid nog actiever gaan communiceren. Dat geldt ook voor de mogelijkheden voor hulp bij de aanvraag (onder andere bij GGA).

Of er iets geregeld kan worden m.b.t. de hoogte van de leges voor een ID-kaart voor bepaalde groepen.

Binnen de legesverordening kan een ID-kaart met korting of gratis aangeboden worden. Echter dan moet dit voor alle inwoners gelden. Het is niet toegestaan het uitsluitend aan te bieden voor inwoners met een laag inkomen.

De enige optie om een ID-kaart voor lage inkomens goedkoper of gratis te maken, is via de Bijzondere Bijstand (door middel van de Gelrepas), zoals de gemeente dat nu doet. Wat binnen deze optie van de Bijzondere Bijstand verder mogelijk is:

- Kwijtschelding voor de ID-kaart. We verwachten dat dit beperkt effect sorteert, gezien de wettelijke voorwaarden verwachten we voor de (lage) middeninkomens veel afwijzingen.
- Een laag tarief voor alle inwoners die alleen een ID-kaart hebben en geen paspoort. De kosten hiervan voor de gemeente hangen af van de gewenste korting. Er worden ongeveer 5.000 ID-kaarten per jaar verstrekt. Een ID-kaart voor volwassenen is 10 jaar geldig.
- De korting via de Gelrepas te vergroten. De ID kaart voor inwoners tot 18 jaar met een Gelrepas is al gratis. Volwassenen met een Gelrepas betalen alleen het rijks gedeelte van de kosten, namelijk €39,20. Het betreft ongeveer 500 passen per jaar voor 18+ pashouders.

De diverse opties vragen verdere verkenning op uitvoerbaarheid en financiële consequenties.

Overige toezeggingen

Voor de andere toezeggingen die ik u in de raadskamer van vorige week woensdag heb gedaan geldt dat ik u hierover zo snel mogelijk en uiterlijk 5 weken na die behandeling nader informeer, zoals aangegeven. Dan ontvangt u ook de aangekondigde nadere uitwerking (toezegging 1185) in de vorm van een integraal bestaanszekerheid- en energiecrisisplan.